

Imitatio Christi

„...Tanuljátok meg tőlem, hogy szelíd vagyok, és alázatos szívű” (Mt 11,29)

Dávid Ferencről szeretném közölni néhány gondolatomat, mint Jézus igazi követőjéről, vagy ahogy maga mondta magáról: mint alázatos szolgálójáról. Mint arról a reformátorról, aki nem csak szavaiban, hanem cselekedeteiben, sőt szavaiban és cselekedeteinek szellemében, lelkületében, vagyis szelidségben szeretetre, türelemre, megbocsátásra, megbékülésre való hajlandóságában is követni tudta Jézust.

Többen is lehetnek hozzá hasonlóak. Melancthonról tudjuk, hogy a reformáció szellemi egységének megőrzéséért hajlandó volt bibliaértelmezési kompromisszumokra. Magyarul: a Biblia betűje egyértelmű, de csak ihletés alatt tudjuk megérteni. A megértés ihletését pedig egyénenként csak részben kapjuk meg. A teljesség csak a megegyezésben adatik meg, és ezt kell keresni.

Melancthon magatartása sikert aratott, de Jézust követő lelkületével le kellett győznie azt a súlyos vádat, hogy nem áll ki az igazság mellett, hanem feláldozza a megegyezésért. Hasonló vád Dávid Ferencet is éri. Ellenfelei mind a mai napig azzal vádolják, hogy állhatatlanul változtatta a tanítását, ingatagul ellentmondott saját korábbi tanításának, könnyelműen tért át egyik reformátori irányzatról a másikra.

Mi az állhatatlanság vádját elutasítjuk, mert ő hűséggel és alázattal ragaszkodott Jézushoz. Ellentmondunk az ingatagság vádjának, mert ő következetesen kereste a legtisztább igazságot. És ellentmondunk a könnyelműség vádjának is, mert csak Isten a tudója, hogy Dávid Ferenc milyen vívódások árán tért Luthertől Kálvinhoz és Kálvintól Szervéthez illetve Socinushoz. De tudjuk, hogy Erdélyben 400 lelkész értett egyet ebben Dávid Ferencel, több ezren a történelem folyamán, keresve az igazságot az általa megkezdett úton.

Ezen az úton szeretnék gondolataimmal én is pár lépést tenni a

nekem adatott erő szerint. Dávid Ferenc jézusi lelkületét arról az oldalról szeretném megközelíteni, melyen ő is a megegyezés és nem a megalkuvás készségével vitázott ellenfeleivel. Tanulmányaimból tudom, hogy a második kérdésre, a megalkuvás elutasítására mindenki felfigyelt a Dávid Ferenc hitvitáiról fennmaradt feljegyzésekből. A Melancthon-i megegyezés hajlandóságát szerintem ez nem zárja ki úgy, ahogy Dávid Ferencet kizárták maguk közül azok, akik nem voltak hajlandók vele a megegyezésre.

László Gyula rajza Dávid Ferencről

Nehéz volna most a bizonyítás okaért felkutatnom egy forrásmunkát, amire hivatkozhatnék. Kirtartó próbálkozásom ellenére sem sikerült könyvtáramat a határon átmentenem, amikor Kocsordra költöztem Székelyszentmihályról. Amúgy sem szándékom tudományos igényeket támasztani. Nekem, és bárkinek, aki veszi a fáradságot, hogy elolvassa írásomat, nem szorul dokumentálásra az, amiben Dávid Ferenc világelső volt, és aminek történelmi jelentőségű eredménye: a vallásszabadság világelső erdélyi törvénye.

Bocsánatot kérek Tóth-Máté Miklós történelmi regényírótól, aki debreceni hőse szájába azt az ítéletet adja Dávid Ferenc higgadt ma-

gatartásáról, hogy könnyű volt neki háta mögött a fejedelemmel. Hőse véleményének igen ellentmond, hogy Dávid Ferenc Debrecenbe is elment volna vitázni a halálos fenyegetések ellenére, – ahova nem ért el a fejedelem védő keze, – pedig tudta, hogyan járt Szervét, amikor Genfbe ment. És Dávid Ferenc akkor is bátran járta az igazság útját, amikor a fejedelem már nem állt mögötte. Nyolc éven át nézett farkasszemet az üldözéssel az unitárius fejedelem halála után.

Dávid Ferencet országgyűlés elé állították tiltott újítás vádjával, amiből hívei sem tudták kimenteni. Ez az újítás a történelem egyetlen magyar eredetű hitvallása volt. A svájci francia Kálvin követői reformátoruk tanítását magyar vallásnak mondják. Kár lenne ezt tőlük elvitatni. Még az is kár lenne, ha velük szemben állítanánk, hogy a mi tanításunk igazán magyar, mert Dávid Ferenc is forrásokra támaszkodott, és azok sem voltak magyarok. De Dávid Ferencet nem a forrásai, hanem a saját tanítása miatt állították országgyűlés elé. Ott legelső tanítóját, Luthert se tudta idézni, aki a Worms-i országgyűlés előtt bátran mellére tette kezét: „Itt állok, másként nem tehetek!” Luther akkor fiatal volt és erős, háta mögött meg ott állt a választófejedelem. Még kisebbségben voltak, de már sokan voltak. Erős kisebbséget képeztek, akikkel a német országgyűlés nem akarta meggyűjteni a baját. Dávid Ferenc azonban az 1579-es gyulafehérvári országgyűlés előtt már öreg volt és súlyosan beteg. Csak a tanítása volt fiatal és életerős, melynek senki se tudta útját állni. „Tulajdon vérevel” írta fel börtöne falára azon a hideg novemberi éjszakán.

Marad egy kérdésem, amelyre a nyájas olvasó előtt próbálom megkeresni a választ: jól, vagy rosszul tette Dávid Ferenc, hogy akkor, amikor követője lett a fejedelem, aki olasz orvosa, Blandrata György sugalmazására csak unitáriusokat akart állami hivatalokba kinevezni, őt ettől és minden vallási kényszerítéstől, erőszaktól eltanácsolta? Jól, vagy rosszul tette Dávid Ferenc,

hogy csak önkéntes követőket fogadott el? A kérdésre kérdéssel tudok válaszolni: igazság marad-e az igazság, ha nem a maga erejére támaszkodik, hanem erőszakhoz folyamodik a győzelemért? Kijelentő mondatban csak annyit, hogy erőszakkal se feltartóztatni, se érvényre juttatni nem lehet semmilyen igazságot.

Ókori mondás, hogy „fegyverek közt hallgatnak a múzsák”. A múzsák a szépség szellemei. Elpusztíthatatlanok, de hallgatnak, amikor a fegyvereké a szó. Az igazság is szellem és elpusztíthatatlan. Dávid Ferenc vérrel írott testaméntuma szerint feltartóztathatatlan is. Az igazság szelleme mindenütt ott van. Ott is, ahol az erőszaké a

szó, de ott hallgat. Mi azért ragaszkodjunk hozzá akkor is. Tegyük ezt címerünk szerint ártatlanul és okosan (Mt 10,16) és Jézus tanácsa szerint szelíden és alázattal, ahogy Dávid Ferenctől tanultuk.

Nyitrai Levente

Kilométerkövek a Maros mentén

- Bogáti Fazekas Miklós emlékének -

Bolyongtam egyszer a Maros hosszában,
Az országúton Déva-vára mellett,
Mert megérinté lelkemet a múltból
Egy régi emlék - és kutatnom kellett.

Kilométerkövek az úton végig,
Megvillantak az izzó napsugárban;
A júliusi fojtó csend megülte,
Még a cellát is, odafönt a várban.

Pedig úgy kellett volna a kérdésemre
A felelet, hogy melyik alá tették,
Vagy merre lett el a mérföldkő innen,
Amely jelezte, hogy hová temették.

Ó, jó Bogáti Fazekas Miklósunk
Te írtad egyszer, hogy kiszálltál Nála
S menekülés közben meglátogattad
A sírban fekvőt, mint hű tanítványa.

Te írtad, hogy egy mérföldkő jelezte
Csupán a helyét beroskadt sírjának,
Hogy ne ismerje föl senki a helyet,
Hol hívei egy könnyet elsírnának.

Te írtad, hogy itt van a Maros-parton,
A Déva-vári római-út mellett;
Ó, jó Bogáti Fazekas Miklósunk
Mért is írtad oly hiven a helyet,

A szenvedés-gyötörte drága Holtat
Börtönőrei, hogy hová temették...
Mért is írtad le, hű védelmezője -
A korcs unokák, hogyha elfeledték?

Mégis köszönjük, hogy ennyit megírtál,
Tiszta szívünkől, te drága Zsoltáros,
Mert íme, hogyha mérföldkövet látunk,
Szemünk előtt csak dicső lelke szálldos.

S emlékjelként, mi késő követői,
A Maros partján hogyha erre járunk,
Bár nem tudjuk, hogy melyik alatt nyugszik,
Minden kilométerkövet megáldunk.

Nyitrai Deák Berta

Reformálódj!

Európa földjén sötétség honolt.
Meddőn sirt a szellem s trónt ült a vakság.
Új formák után kiáltott minden fény,
Mít véka alá rejtett önhitt emberi makacsság.

Ó, te balga kor! Azt hitted
Erősebb a véka, mint a gyertya fénye?-
Azt hitted, örök a gát, mit duzzadó erőknék
Útjába vert kevesek ósdi, beteg önkénye?

Azt hitted, hogy tüzes isteni hajnalok útját
Elvekkal, láncokkal végképp elállhatod?-
Hogy fakadjon rügy, hogy nőjön a szellem,
Koholt terveiddel, azt hitted, meggátolhatod?

Nem, ó, balga kor! Tévedtél végzetesen!
A megújulás istenszabta törvény.
Nem megállás, nem véka, nem lánc, nem meddő elv,
Nem gát, hanem csobogó, szakadó szent élettörvény.

Hajnal, mely felfakad, legyen ezeréves bár az éj,
Vulkán, mely kitör, tömje bár kráterét erőszak,
Parancs vagy barbár hatalmi kéj.

...Valahol duzzadt gátak felett megjelenik egyszer az Úr
S prófétákat harsonáz össze magának,
Kik Isten áldott eszközeiként
Erős hitvallukat nekivetik-feszítik a gátanak.

S recsegni, ropogni kezd a gát -
Sodoma tüze mar belé a múltba.
Vártemplomok kapuin tételes nagy álmok
Feszülnek s új hajnalt énekelnek merészen, zúgva:

Reformálódj! Isten parancsa örök törvényként
Küldetett egykor Wittenbergbe, Wormsba;
Reformálódj! - Ne gát, lendítő erő légy
Örök javító szándék jó és balsorsban.

Reformálódj! Benned is szakadjon naponta meg
A jóság, az igazság s a szeretet élő vize
S tételes jézusi vágyak szent proklamációját
Szegezd ki életed templomkapujára!

Gellérd Imre